

Förnuftens frestelser

Kyrkan har ända sedan Pauli tid hotats av å ena sidan förnuftstro (rationalism) och å andra sidan otro (1. Kor. 1). När vi diskuterar teologins problem idag och hur man skall besvara dem på ett sunt sätt, är utgångspunkterna ofta desamma. Endast den yttre skepnaden har förändrats under resan. Vår tids exempel är ganska radikala. Människosynen har helt förändrats. Humanisterna godkänner inte längre försoning av synder. Bilden av Jesus har man också förändrat. Och som slutkläm kommer den postmoderna Gud är död -teologin i Nietzsches fotspår, som biskop Spong marknadsför också i Finland. Vad är det som har drabbat oss? Håller vi redan också i kyrkan på med att dra mattan under våra egna fötter? Dessa svårigheter löses inte av en uppdaterad teologi, utan en teologi som vakar. Det är till detta som vi ständigt kallas – att återvända till Kristi nåderika evangelium. I det följande en liten analys av två helt olika teologiska riktningar.

1. **Människosynen.** Enligt vår kyrkas syn har människan avfallit från gemenskapen med Gud. Skilsmässan från Gud kallas synd, och till dess väsen hör ett själviskt liv och en benägenhet att försöka undvika alla bindningar. En fallen människa kan inte finna Gud med hjälp av sina egna slutsatser. Hennes uppfattning om Gud är förvrängd. Därför leder hennes egen erfarenhet till att hon alltid formar sig en avgud.
2. **Försoningen.** Människan kan bli frälst endast på grund av att Gud uppenbarar sig för människorna. Inkarnationen innebär att Gud har blivit människa. Guds Son, Jesus Kristus, hamnar i en fullständig konflikt med den syndiga världen, och

han dödas. Gud låter Kristus dö, och hans död är ett offer för hela världens synder. Gud upphöjer Kristus från den kroppsliga döden och upphöjer honom till himmelsk konung på högra sidan om sin tron.

3. **Evangeliet.** En fallen människa kan inte på grund av sina religionsfilosofiska slutsatser godkänna budskapet om det offer som Guds Son ger. Det är en dårskap, som representanterna för både filosofi och allmänreligiositet ofrånkomligen motsätter sig. Tron föds utanför förnuftets gränser, när en syndare vänder sig till Gud och får höra det goda budskapet om Kristi ställföreträdande lidande.
4. **Gud.** Enligt vår kyrkas syn kan man inte definiera uppfattningen om Gud utan Jesus och den Helige Ande. Genom Guds Sons liv och verksamhet förstår vi också något om Fadern. Genom den Helige Andes verksamhet består däremot Kristi egen församling, dvs. Guds rike.

Förnuftsteologin är en nästan fullständig motsats till den lutherska teologin. Enligt den har människan inte fallit i synd. Uppfattningen om synd förkastas, och har ersatts med ett allmänhumanistiskt uppfostringsideal. Enligt radikalismen kan man finna Gud genom sina slutledningar. Detta resulterar dock inte i en enda specifik gudsuppfattning, utan i många olika gudsbilder. Dessa finner man både hos tänkare och i de stora religionernas läror. Mellan Gud och världen finns inte enligt radikalismens idéer någon som helst konflikt. Gud och gudomen är föremål för religionsfilosofisk begrundan. Gud är inte till sitt väsen helig eller

en rättfärdig domare, utan högst människans samtalspartner och resesällskap. Kristi död uppfattas enbart som martyrdöd. Den är det yttersta exemplet på hur det mänskliga livet möter svårigheter. Jesus är inte försonaren av synderna, och heller inte hela världens Frälsare. Han är inte Guds rikes Messias, som ensam är vägen till det eviga livet. De andra religionerna betraktas lika fullt som vägar till att begrunda Guds existens. Det väsentliga är hur människan förverkligar sin tro. Jesus har inte kroppsligen uppstått från de döda och den framtid som Bibeln beskriver, är inte verklig. Kyrkans tro och gudsbild är enligt radikalismen totalt felaktig. Jesus är inte Guds Son och inte den andra Personen i Treenigheten. Religionen behöver inte Jesus utom som förebild i vardagen. Frågan om den Helige Ande har avfärdats som en primitiv andedyrkan, och frågan behandlas nästan aldrig. Radikalismen vill definiera tron bara som något inom förnuftets gränser. Man anser att ingen sådan uppenbarelse, som det mänskliga förnuftet skulle hamna i konflikt med, kommer från Gud. Däremot anser man att tron närmast är det att människan har någon gudsbild och vilja att dryfta religiösa frågor. Medan den lutherska kyrkan traditionellt kännetecknas av att betrakta Bibeln som den högsta normen för

all lära, av att man i förkunnelsen koncentrerar sig på trons rättfärdighet och att man betraktar dopet som ett nåde-medel, förändrar radikalismen allt detta. Enligt radikalismen får inte Bibeln längre på 2000-talet styra kyrkans undervisning. En bildad människa anses inte behöva rättfärdiggörelse. Helt i linje med detta är att dopet enligt vissa uppfattningar inte längre anses vara ett sakrament. Undervisningen, som söker förnyelse, erbjuder en ny "ekumenik" som omfattar alla människor. Religionen får inte skilja människor från varandra. Den gudomliga nåden berör allt skapat på samma sätt. Dess verkan är inte beroende av vad individen tror eller inte tror. Eftersom religionen överhuvudtaget endast är människans försök att förstå gudomen, driver alla religioner ytterst samma sak. En sådan uppfattning tycks mera återspegla den västerländska människans egen bild, än Bibelns innehåll. Jesus har ersatts av den stora Européen, som genom sin teknologi och sin bildning räddar världen. Den kristna teologins innehåll har ofta lånats från filosofin. Hela det europeiska tänkandets huvudinnehåll, från Kant till Heidegger och Derrida, har man försökt få att rymmas innanför kristendomen. Religionen är ibland moralism, ibland existentiell livserfarenhet.

Timo Eskola

Antikristus och hans apostlar

Nyhet! Antikristuksen apostolit

Nietzsches bok Antikrist var i sin tid ett av ateismens krigsrop. Idag anser många att boken räddade kyrkan. Varför? Docent Timo Eskola granskar i sin nya bok Gud är död -teologin. Också biskop Spongs teologi och dess rötter i Nietzsches tänkande är föremål för analys.

Boken kostar 18 € (för studerande 15 €). Man kan beställa boken genom STI (Teologiska inSTitutet).

